



Poznejte...

kostely, kaple a další sakrální památky Heřmanova Městce



Kaple Sv. Kříže v Domově pro seniory

Kaple se nachází v interiéru bývalé Mariánské nemocnice, dnes Domova pro seniory. Iniciátorem zřízení a stavby nemocnice byla manželka tehdejšího majitele heřmanoměstského panství Ferdinanda Bonaventury Kinského Marie Josefa, princezna z Liechtensteinu (1835–1905). Čtělá tak poděkovat Bohu za své šťastné vyléčení z vážné choroby v roce 1892. Knížecí alianční znak stavebníků nemocnice je dodnes nad vchodem do budovy. Projekt byl zadán významnému vídeňskému architektovi Františkovi Gruberovi (1837–1918), který za svého života vyprojektoval řadu nemocničních i kárárenských objektů. Za své dílo byl mnohokrát vyznamenán a též povýšen do rytířského stavu.



Realizace stavby byla svěřena slatňanskému architektovi a staviteli Janu Schmoranzovi (1857–1887). Stavba v anglickém romantickém slohu byla dokončena v roce 1894 a uchovala si svou původní podobu až do přestavby v roce 1956. Tehdejší rekonstrukce vyřešila účelové potřeby budovy, která byla po 2. světové válce postupně přeměněna na Domov důchodců. Architektonicky byla ale vzhledem ke stavebnímu

stylu budovy provedena necitlivě. Osudy kaple se v poválečných letech, kdy budova přestala sloužit nemocničním účelům, vyvíjely nepříznivě a jen krůček chyběl k její fyzické likvidaci. Ke svému původnímu účelu se vrátila až po roce 1989. Poslední rekonstrukce proběhla v roce 2011, kdy také díky donátorovi Josefu Horákoví (daroval městu mimo jiné Galerii Cvrany) byla kaple vybavena moderními sakrálními díly Františka Zálabského (křížová cesta a další obrazy včetně repasovaných vitráží Bedřichy Znojemské), Oldřicha Tlustoše (bronzové plakety Vyhánání z ráje a Milosrdný samaritán) a Jiřího Šimka (dřevěné plastiky Madony a Ježíše). Místní truhlář Vít Abraham vyrobil nákladem města obětní stůl. Kaple dnes slouží pro potřeby klientů Domova pro seniory a přístupná je po domluvě na recepci Domova.



Kaple Svatého Kříže

Nachází se u hlavní silnice směrem na Chrudim v blízkosti bývalé Mariánské nemocnice, dnes Domova pro seniory. Kaple byla založena v době Jana Josefa hraběte Šporka v 1. polovině 18. století, byla barokní a nižší a kromě pískovcových erbů (pravý silně poškozený) se z ní nic nedochovalo. První zásadní úprava kaple byla provedena v roce 1817 za pánů z Greiffenklau. Současná novorománská podoba pochází z roku 1884, kdy byla v rámci generální rekonstrukce dostavěna i malá vížka pro malý zvon věnovaný městským zastupitelstvem. Vybavení kaple včetně oltářního obrazu Svatého Kříže je novodobé. Kaple je majetkem města.

Kaple svatého Jiří

Kaple u hlavní silnice v blízkosti železničního přejezdu byla založena po velkém moru roku 1680 hraběnkou Eleonorou Marií Šporkovou. Původní barokní kaple, která dosahovala pouze do poloviční výšky dnešní podoby, byla zbudována na místě řečeném „ve stínadlech“, kde bývalo městské popraviště, a to jako díkůvzdání za konec morové epidemie. Postavena byla na malém hřbitově, používaném pro zde popravené, tuláky či cizince. Jako velmi „sešlá“ byla opravena v roce 1851 kněžnou Vilemínou Kinskou rozenou Colloredo-Mansfeldovou. Současnou podobu potom získala přestavbou v roce 1869. Kaple byla zvýšena o jedno patro, spodní zdivo zůstalo původní barokní, interiéru byl nově zaklenut. Hřbitov okolo kaple byl zrušen, vykopané kosti byly přeneseny na hřbitov ke kostelu Zvěstování Panny Marie. Poslední zásadní opravou včetně výměny cibulovité vížky prošla kaple v roce 1927. Současné zařízení kaple je novodobé. Uvnitř je dominantní nedatovaný velký oltářní obraz sv. Jiří zabíjejícího draka. Kaple je majetkem římskokatolické církve a v současné době není nijak využívána.



Kostel Církve československé husitské



Naproti areálu kostela Zvěstování Panny Marie přes silnici stojí kostel Církve československé husitské, který byl postaven v neoklasicistním slohu v letech 1929 - 1930 heřmanoměstským stavelem Emanuelem Dostálem podle projektu architekta Ferdinanda Potůčka z Pardubic. Je příkladem moderní meziválečné české architektury puristicko-konstruktivistického směru. Budova je 28 m dlouhá a její věž dosahuje výšky 20,2 m. Pamětní kámen s deskou z vápenopododského vápence připomínající slavnost položení základního kmene, která se konala v neděli 21. 7. 1929, je zasazený ve zdi vestibulu kostela. Při slavnostním otevření sboru 21. 9. 1930 převzal klíče jeho první duchovní Karel Jelínek. Bohoslužebná síň kostela je osvětlená velkými okny, působí svou jednoduchostí a prostorem. V jejím průčelí za bohoslužebným dubovým stolem je velký nástěnný freskový obraz od akademického malíře Václava Kučery „Usmíření“ z roku 1932. Není bez zajímavosti, že některé zobrazené postavy biblické scény z Janova evangelia (13,34) měly své vzory v tvářích tehdejších heřmanoměstských občanů.



V chrámovém prostoru jsou umístěny dvě pamětní desky z černé švédské žuly, které připomínají prvního patriarchy Církve československé Karla Farského a Karla Jelínka, prvního duchovního správce v Heřmanově Městci.



stavba s odsazeným kněžištěm. Jeho vznik je datován do období renesance, pravděpodobně 2. poloviny 16. století. Zda vznikl rozšířením původní gotické sakrální stavby nelze doposud nijak historicky doložit. Následně byl několikrát stavebně rozšiřován, což potvrdí goticko-renesanční fragmenty hlavního portálu. Současnou podobu získal kostelík v 18. století, kdy bylo roku 1776 upraveno hlavní průčelí, a v roce 1791 byl rozšířen o sakristii. Součástí fasády kostela je pět zapuštěných náhrobníků, z nichž jsou některé již nečitelné. Nápadný pískovcový náhrobník oblohou je freska sv. Trojice, hlavní oltář Zvěstování Panny Marie z let kolem roku 1740 má bohatě vyřezávaný rám s obrazem Panny Marie. V levé části kněžiště je umístěn náhrobní kámen ze 16. století. Pravou stranu kostela zdobí dřevěný epitaf z roku 1616 věnovaný památce tří manželů a dětí od vdovy Doroty Karáskové. Zajímavé jsou přední lavice, jejichž vyřezávané bočnice představují figury ze znaku hrabat Šporků. Hřbitov se začal využívat po roce 1783, kdy byl, po vydání nařízení o zákazu pohřbívat v živé zástavbě, zrušen hřbitov u kostela sv. Bartoloměje. Sloužil až do roku 1886, kdy byl vybudován současný nový hřbitov za městem. Ze vzácných památek chráněných náhrobníků se tu nachází empírový náhrobník s vrcholovou vázou z roku 1796, kovový tepaný kříž z poloviny 18. stol. a náhrobky rodiny Greiffenklau, které byly přemístěny ze zámeckého parku po koupi panství rodinou Kinských. Barokní zvonice s krásnou cibulovitou bání krytou šindelem nechal postavit roku 1711 Jan Josef hrabě Špork. Tvoří ji zděné přízemí a roubené patro. Zděná část byla využívána jako márnice a část jako skladiště, odkud se vstupovalo do dřevěné nadzemní části se zvonem. Původní zvon zvonice z roku 1614 přečkala konfiskaci za první světové války, ale roku 1942 byl odvezen a nevrátil se. Nyní je tu zvon z roku 1775 převezený po druhé světové válce z kaple sv. Kříže, která se nachází při hlavní silnici směrem na Chrudim. Zvonice a hřbitov jsou od roku 2004 majetkem města.



Kostel Zvěstování Panny Marie

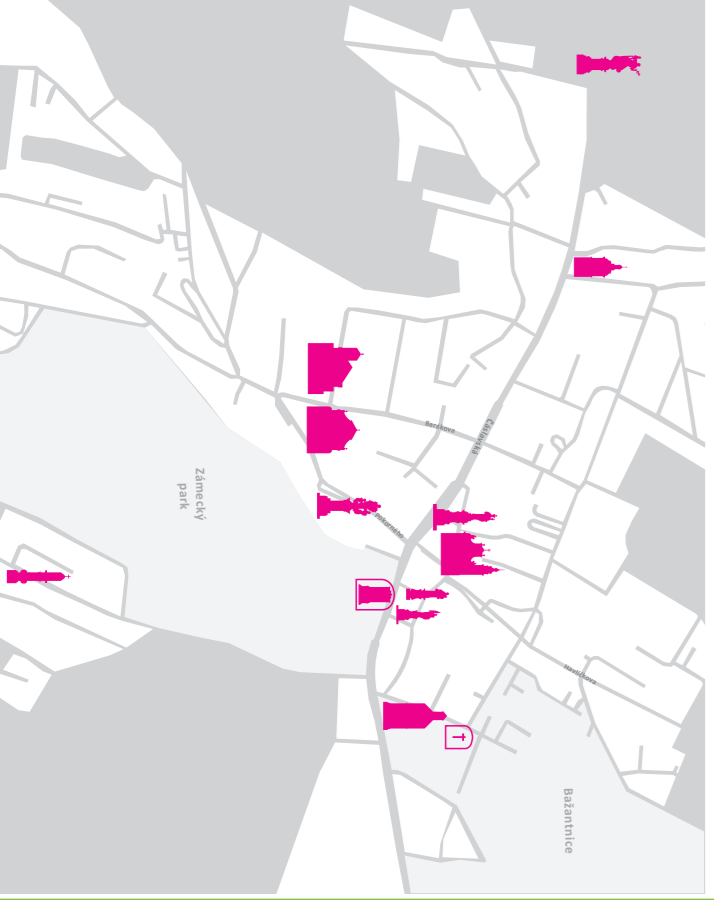
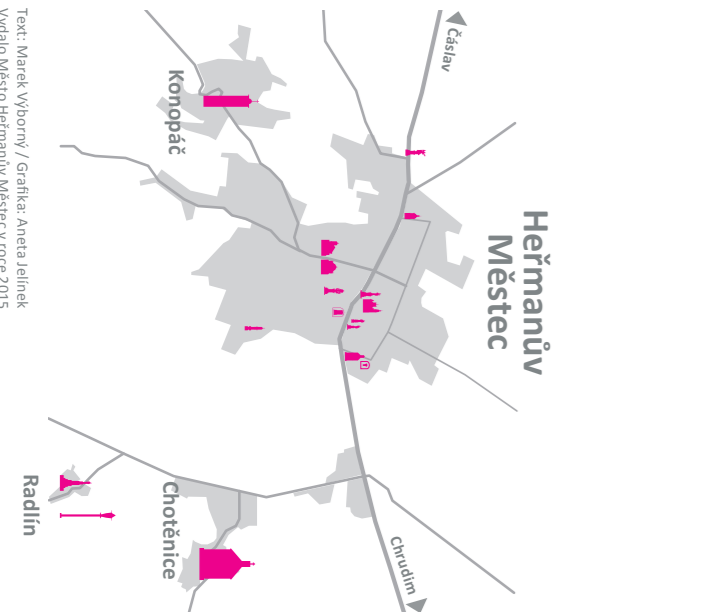


V rámci areálu starého hřbitova a nejbližšího okolí se nalézají několik památek. Jedná se o hřbitov se vzácnými kovovými a kamennými náhrobky, kostelík Zvěstování Panny Marie a zvonice. Do areálu se vstupuje klasicistní branou z roku 1861. Ve východní části hřbitova stojí kostelík Zvěstování Panny Marie (zvaný také Matky Boží), jednodolní

Kostel sv. Bartoloměje

První písemnou zmínku o Heřmanově Městci máme z roku 1325. Je pravděpodobné, že již tehdy zde stál kostel zasvěcený sv. apoštolu Bartolomějovi. V pramenech je poprvé uváděn jako farní kostel v listině pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic z roku 1349, kterou žádal papeže Klementa VI. o převod kostela do působnosti litomyšlského biskupa. Přesnou podobu tohoto gotického kostelíka ani jeho renesančního následovníka neznáme. Po velkém požáru v roce 1740 přistoupil majitel panství Jan Václav hrabě Špork k úplné přestavbě vyhořelého kostela. Projekt a stavbu zadal tehdy sotva třidvacetiletému stavitelskému mistru Františku Tomáši Jedličkovi. Ten postavil v letech 1756–61 pod vlivem rakouské pozdně barokní architektury s rokokovými dekoračními prvky tento současný kostel. Starší období připomíná jen křtitelnice s letopočtem 1536, původně gotická věž citlivě

včleněná do barokní novostavby, krypty v kostele a několik desek s erby a náhrobními nápisy umístěnými v současné sakristii. Stavba je vysoce hodnocena pro svoji slohovou vyhraněnost a stylově jednotnou výzdobu. Jedná se o zdařilou realizaci sklonku baroka u nás přesahující lokální rámec východočeské architektury. Při vstupu vítá návštěvníka bohatě členěné průčelí. Ve štítě je socha sv. Bartoloměje. Po jeho stranách a na vrcholu jsou sochy dětských postav (putti) se symboly tří hlavních ctností – víry, naděje a lásky, které pocházejí z dílny Kajetána Beuthla. Nad hlavním vchodem je v pískovcovém bloku vytesaný úplný erb rodiny donátorů – Šporků. Kostel je jednodolní se čtyřmi bočními prostory a věží vysokou téměř 37 m. Klenby kostela poskytly malířům pozdního baroka Františku Xaveru Balkovi a jeho žákovi Janu Quriniu Jahnovi vhodný prostor k zobrazení celého cyklu fresek s legendou o sv. Bartoloměji, od jeho apoštolského působení přes umučení až k oslavení na nebesích. Na klenbě mezi oratořemi je zobrazena nad anděly nesoucími kříž Boží Trojice. Pozadí hlavního oltáře je vyplněno vysokou iluzivní freskou od Josefa Kramolína s postavami sv. Bartoloměje, sv. Petra a Pavla a sv. Václava. Výzdoba kostela pochází převážně z období jeho stavby a je slohově jednotná. Mezi vynikající řezbářská díla patří kazatelna a oltář sv. Jana Nepomuckého z dílenského



Text: Marek Vohorný / Grafika: Aneta Jelinek
Vydání: Město Heřmanův Městec v roce 2013



Zámecká kaple sv. Rudolfa

Přesný původ heřmanoměsteckého zámku není znám. Předpokládá se, že byl postaven na místě původní tvrze. Poprvé se v pramenech objevuje v roce 1591, kdy Vilém z Oprštorfu prodává panství Janu Jetřichovi st. ze Žerotína. Během třicetiletého konfliktu byl zámek citelně poškozen; opraven po roce 1640 si stále udržoval svoji původní renesanční podobu. Právě v této době za hraběnky Anny Marie Khyslové rozené Berkové se poprvé v urbáři (majetkovém soupisu) objevuje zmínka o zámecké kapli sv. Tří králů. V roce 1661 koupil panství Jan Karel svobodný pán Špork. Šporkovská doba patří k těm nejpriznivějším v dějinách města. Zámek je nejprve barokně upraven a za Jana Václava hraběte Šporka získává v 70. letech 18. století do značné míry dnešní klasicistní podobu. Z této doby je dochována také zmínka ve farní kronice, že oltářní obraz Klanění tří králů byl ze zámecké kaple přenesen do nové postaveného kostela sv. Václava ve Vápenném Podole. Toto významné barokní plátno od belgického malíře Jana Orgense namalované ve stylu Petra Brandla bylo až do odcizení v 90. letech 20. století právě v tomto kostele. Vraťme se ale k zámecké kapli. Její původní umístění zůstává nejasné. Na skice od Jana Rudolfa Šporka z roku 1741 je jihovýchodní křídlo zámku stavebně poněkud odlišné od ostatních částí zámku a na jeho střeše je křížek. Je tedy možné, že kaple byla umístěna v této části. Během úprav a rozšiřování zámku za knížat Kinských v 19. století byla přemístována i kaple. Na nynějším místě je nejspíše od doby úprav kolem roku 1890. V této době došlo také ke změně zasvěcení kaple na sv. Rudolfa z Bernu. Toto jméno je v rodě Kinských poměrně frekventované a kníže Rudolf Kinský byl majitelem panství v letech 1828–1836. Pravděpodobně právě v těchto letech došlo ke změně zasvěcení. V klenném presbytáři je dochovaný oltářní obraz sv. Rudolfa, zbývající prostor kaple byl upraven z původních místností. Kaple dnes slouží pro bohoslužby klientům Domova pro seniory hl. m. Prahy a je běžně nepřístupná.



Kaple sv. Václava v Chotěnicích

Kaple, která stojí na návsi v místní části Chotěnice, byla postavena v roce 1863 podle plánu Čeňka Kočího, mistra zednického a tesařského z Heřmanova Městce. Je to zděná stavba obdélníkového půdorysu se zkosenými zadními rohy krytá taškovou krytinou. Nad čelní stranou je otevřená nástavba pro zvon a nad ní pískovcový kříž. Uvnitř kaple je oltář a na něm terakotová busta sv. Václava a krucifix. K založení kaple se dochovalo svědectví o rozhodnutí obecního zastupitelstva obce Chotěnice z 2. srpna 1863, kde se píše: „My s návrhem... ohledně zřízení kaple v naší počestné obci úplně souhlasíme... a jednohlasně sobě přejeme, by fečená kaple na obecním městyšti... co nejrychleji se zřídila, které k tomuto nábožnému účeli ochotně a zdarma rádi dáváme... Těž doufáme a přesvědčení jsme, že jak my nyní o zřízení kaple, z kteréž nás zvon po třikrát denně na vzdávání chvály Pánu Bohu připomínati a povzbuzovati bude, jsme se horlivě postavili, taktéž i potomstvo naše o další vyzdobování a zvelebování její všemožně ponese péče, což jim hlavně na srdce klademe.“ V duchu tohoto poselství při založení kaple byla tato postupně zrekonstruována a slavnostně posvěcena v roce 2013.



Zvonička v Radlině a socha sv. Jana Nepomuckého

Jeden z řady českých patronů sv. Jan Nepomucký, pravděpodobně nejen v Evropě nejznámější český světec, patří k nejzobrazovanějším postavám svatých z naší historie. Jako generální vikář pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna hájil na sklonku 14. století práva církve proti králi Václavu IV. Během výslechu byl umučen a jeho tělo bylo shozeno z Karlova mostu do Vltavy. Zobrazován je tradičně v kněžské rochetě, držící v ruce krucifix a případně ještě palmovou ratolest, symbol mučednictví a vítězství. O radlinské pískovcové soše sv. Jana Nepomuckého nacházíme záznam z roku 1884 v heřmanoměstecké farní kronice, kde se o této památce uvádí: „17. srpna byl v Radlině posvěcen nový zvonek, 12 kg těžký, bez nápisu, darovaný od jeho jasnosti pana knížete Ferdinanda Kinského a nová socha sv. Jana Nepomuckého, zaopatřená nákladem malé obce radlinské, za velikého účastenství věřících od Josefa F. Kršky, biskupského vikáře a děkana ze Skučství“. Na přední straně pískovcového podstavce sochy je nápis: „Svatý Jene Nepomucký, oroduj za nás“, na zadní straně: „Nákladem obce Radlinské zhotovil Slaude v Pardubicích 1884“. Opravy sochy i postavení nové zvoničky s umístěním původního zvonku proběhly svépomocí místních občanů v letech 2004–2005.



Zvonička v Konopáči

Zvoničky dnes vnímáme jako velmi malebný architektonický prvek řady obcí. Tato v Konopáči byla přestavěna v roce 1894 z původní malé kapličky, která na těchto místech při cestě do Vyžic stála od nepaměti. Ve svrchní části je zděný sloupek rozštěpen do vidlice, ve které je zavěšen zvonek zakoupený z výtěžku sbírky mezi občany v roce 1896. Ve výklenku, kde se dnes nachází křížek, býval obraz Panny Marie. Zvoničky se nepořizovaly pouze z důvodu udílení znamení k modlitbě či oznámení úmrtí někoho z občanů, ale ohlašovaly také požáry. Ohňový patent Marie Terezie vydaný roku 1751 jejich stavbu přímo nařizoval. A to proto, aby se „v tom ohňovém místě mohlo na zvon udeřit“ a pohnocní „aby hned na zvon šturmovali, alarm dělali, když by oheň zpozorovali.“ Zvonička byla renovována v roce 2005. Nedaleko se nachází dříve oblíbená studánka. Její voda dnes bohužel nedosahuje hygienických standardů.



Socha Panny Marie Svatohorské

Svatá Hora nad Příbramí patří mezi nejoblíbenější mariánská poutní místa nejen v českých zemích, ale v celé střední Evropě. Předmětem úcty je zde soška Matky Boží s Ježíškem vyřezaná z hruškového dřeva lidovým řezbářem na přelomu 14. a 15. století. Jedna z pověstí vypráví, že ji měl vyřezat pro kapli na svém hrade v Příbrami sám první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Ohlas svatohorských poutí dolehl v 18. století i do zdejšího města. Roku 1766 byla na západním okraji u Časlavské ulice postavena rokoková pískovcová socha Panny Marie s Ježíškem. Autor tohoto zhmotnění mariánské úcty není dnes již bohužel znám. Za donátora lze považovat tehdejšího majitele panství a mecenáše Jana Václava

hraběte Šporka. V květnových dnech roku 1945 byla socha poničena ustřelením hlav obou postav. V tomto stavu stála u silnice až do roku 1988, kdy bylo torzo sochy a později i podstavec sňaty. Restauraována byla nákladem Pardubického kraje a Města Heřmanův Městec místním sochařem Ondřejem Sigmundem v letech 2005–2006 a slavnostně požehnána královéhradeckým biskupem Dominikem Dukou 6. května 2007.



Socha sv. Vavřince

V ulici, které se dle místní tradice říká „Kostelecká“, nacházíme v klínovém, dnes parkově upraveném prostoru, jednu z významných barokních památek města, sochu sv. Vavřince. Vavřinec byl římský jáhen, který se ve 3. století za císaře Valeriána zdráhal vydat císaři majetek křesťanů a raději ho rozdal chudým. To císaře rozlítlo natolik, že nechal Vavřince umučit krutým způsobem na rozžhaveném roštu, který se tak stal tradičním atributem tohoto světce. Vedle něho se v jeho ruce často objevuje palmová ratolest symbolizující mučednictví. Světec byl velmi populární i v tomto regionu, jak o tom svědčí jemu zasvěcené kostely např. v nedalekých Svinčanech nebo v Ronově nad Doubravou. Dle nápisu na zadní straně byla socha pořízena Janem Josefem hrabětem Šporkem roku 1729 po jednom z velkých požárů města. V nápisu na přední straně je žádost o ochranu světce před ohněm pozemským i věčným. Autor sochy je neznámý, nicméně preciznost a kvalitu provedení je zařazován do braunovského okruhu. Pravděpodobně nebyla tehdy k sehnání socha sv. Floriána – ochránce proti požárům, a tak posloužila k tomuto účelu vysoce hodnotná socha sv. Vavřince.



Socha sv. Antonína Paduánského

Na jižní straně kostela sv. Bartoloměje u pomníku padlých v první světové válce stojí kopie sochy sv. Antonína Paduánského, kterou vytvořil v roce 1928 místní kamenický mistr Josef Pleskot. Původní barokní socha z roku 1748 stála před průčelím kostela a při stěhování v roce 1919 se rozbila.



Socha svatého Jana Nepomuckého

Jedná se o velmi hodnotnou pozdně barokní plastiku, která náleží pobraunovskému okruhu tvorby. Světec je ztvárněn prostovlasý ve značně volném postoji na oblácích. Oběma rukama přidržuje na prsou kříž s ukřižovaným Kristem a vzhlíží k nebi. Na světcově hlavě nevidíme typický atribut sv. Jana Nepomuckého, totiž bilet – kněžskou pokrývku hlavy. Ten drží jeden z andělů u jeho nohou a prstem před ústy vyžaduje mlčení. Druhý anděl sedící na obláčku drží v ruce otevřenou knihu, která je také jedním ze světcových atributů. Sochu dala městu pořídit Antonie Františka Klepítková a váže se k ní následující příběh. Jan Štěpán Klepítko byl hraběcí hejtman, který zemřel v roce 1735 až příliš podezřele bohatý. Pověst ho podezřívá z toho, že své jmění získal dosti nečestným způsobem. Byl totiž po věřen opravami starého původního chrámu asi v roce 1724. A při tomto dozorování se prý značně obohatil krádežemi materiálu a podobně. Později onemocněl a zřejmě ho dost trápilo svědomí, proto pověřil svou manželku, aby dala postavit sochu svatého Jana Nepomuckého. Když tedy známe pověst, určitě nás zaujme, co znamenají latinské nápisy na vysokém soklu sochy. Na přední, jižní straně: „Sem pojďte k Janovi vy, které šalebný svět neprávem obviňuje.“ Na zadní, severní straně: „Slavná



památka je rovna životu. Ty, který zde stojíš, věnuj obojímu pozornost. K slávě a uctění svatého Jana Nepomuckého, patrona, založila A. F. K.“. Na boční, západní straně: „V tísni jsem Tě vyzval(a), nechť nejsem zahanben(a) na věky.“ Na východní straně: „Jan líbezný a mocný pomocník můj.“



Socha svatého Václava

Socha patrona českých zemí je umístěna na východní části náměstí v parkové úpravě a vytváří společně s kašnou a sochou sv. Jana Nepomuckého estetickou složku barokní kompozice náměstí před hlavním zámeckým průčelím. Pochází z roku 1723 a autorsky je těž zařazovaná do pobraunovského okruhu tvůrců. Socha je umístěna na vysokém soklu, sv. Václav stojí oděn v pancíři. V pravé ruce drží dlouhou žerď s praporem, v levé ruce štít s vyznačenou orlicí. Na přední straně podstavce je v kartuši nápis: „Ochraňuj, svatý Václave, všechny tyto své chráněnce. Učiň ochránce, ať se všichni radují v nebeské slávě“. Na zadní straně je nápis „Zřizena hrabětem Josefem Šporkem“. Oba nápisy vykazují chronogram 1723 a jsou psány v latině. Zajímavostí pro návštěvníky může být fakt, že, jak bylo v baroku běžné, byly obě sochy původně polychromované, tedy barevné.



Mariánská statue

Ne nadarmo se pro toto místo v dnes rekreační části města za zámeckým parkem směrem ke Kostelci vžil název „U Pannenky Marie“. Nachází se zde zdobený barokní kamenný sloup s obrázkem Panny Marie s Ježíškem, jehož vznik je pravděpodobně datován do roku 1720. Původně se nacházel v otevřené krajině v místech, odkud byl pěkný výhled severním směrem. Na přední straně sloupu je v kartuši latinský nápis „Ave Maria“, český „Zdrávas Maria“, což je začátek známé mariánské modlitby. Na zadní straně je špatně čitelný nápis „Znovu zděláno v roce 1848 od Kiclerových manželů“. Tento nápis je také pravděpodobným vodítkem k původu sloupu. Měl být zbudován někdy kolem roku 1720 na památku pana Kiclera z Heřmanova Městce, kterého měl v těchto místech zabít blesk. Renovován byl v roce 2003.

